

ЩОДО КВАЛІФІКАЦІІ ШАХРАЙСТВА З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Жук Ілона Василівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Відповідно до ст. 222 КК України (зі змінами від 15.11.2011 року) під шахрайством з фінансовими ресурсами розуміється «надання завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності». За наявними даними, у переважній більшості випадків метою вчинення цього злочинного діяння є отримання банківського кредиту (88 %), відтак є доцільність зосередити увагу на вказаних порушеннях кримінального законодавства насамперед, у сфері банківського кредитування [1, с. 85].

Отже, об'єктом злочину виступають суспільні відносини у сфері надання фінансових ресурсів. Предметом злочину в даному випадку можна визнати інформацію про господарське або фінансове становище фізичної чи юридичної особи, що надається винним кредитній установі з метою отримання відповідної фінансової допомоги. При цьому надана інформація є завідомо неправдивою, - її зміст умисно перекручується таким чином, щоб вона вплинула на оцінку платоспроможності потенційного позичальника, і стала належною підставою для прийняття рішення про надання йому кредиту. Як правило, вона подається у документованому, інколи електронному, вигляді.

Об'єктивна сторона шахрайства з фінансовими ресурсами характеризується активними діями у формі надання завідомо неправдивої інформації. Під наданням розуміється надсилання, вручення, інша передача (сповіщення) інформації працівникам банку будь-яким способом. Ще раз підкреслимо, надані неправдиві відомості за своїм змістом повинні об'єктивно впливати на винесення уповноваженою особою або органом (кредитним комітетом) відповідного кредитного рішення. Такими відомостями можуть бути документи, що ідентифікують особу (приміром анкети); фінансові документи (довідки про доходи); документи по забезпеченню кредиту (правовстановлюючі документи на предмет іпотеки); що засвідчують фінансове чи господарське становище юридичної особи (комерційні угоди, виписки з банківських рахунків) тощо. Перелік необхідних для отримання кредиту документів зазвичай встановлюється банківською установою відповідно до норм чинного законодавства та внутрішніх нормативних документів (Положенням про кредитування тощо). Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що: 1) приховування (неповідомлення) особи певної інформації, тобто пасивна форма обману, не є підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності, якщо при цьому не було внесено неправдивої інформації до документів; 2) надання неправдивих відомостей, які не були і не могли бути підставою для винесення позитивного кредитного рішення, виключає можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 222 КК України.

Злочин, передбачений ч. 1 ст. 222, має формальний склад і визнається закінченим з моменту надання конкретному адресату відповідної неправдивої інформації незалежно від того, чи вдалося винному завдяки цьому отримати фінансову допомогу.

Суб'єкт злочину, з урахуванням останніх законодавчих змін, - загальний. До 2011 р. суб'єктами злочину визнавалися виключно громадяни-підприємці; засновники суб'єктів господарської діяльності; власники суб'єктів господарської діяльності; службові особи суб'єктів господарської діяльності. Зазначена зміна суб'єктного складу, як засвідчує судова практика, дозволила якісно і кількісно розширити межі застосування ст. 222 КК України. Суб'єктивна сторона основного складу шахрайства з фінансовими ресурсами характеризується прямим умислом і спеціальною метою.

Частиною другою ст. 222 КК України передбачено дві кваліфікуючі ознаки складу злочину: а) повторне вчинення злочину та б) заподіяння діями винного великої матеріальної шкоди. Згідно з приміткою до ст. 219 КК України великою матеріальною шкодою визнається шкода, яка в 500 і більше

разів перевищує встановлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Щодо відмежування шахрайства з фінансовими ресурсами від злочинів проти власності, зокрема шахрайства (ст. 190 КК України). Насамперед, відмінною ознакою цих злочинів є об'єкт (за ст. 222 КК України злочинне діяння порушує встановлений порядок зайняття господарською діяльністю у сфері фінансів і не спрямоване проти власності). Наступною відмінною ознакою є мета вчинення злочину - у разі шахрайства з фінансовими ресурсами умисел винного спрямований на одержання кредитних коштів з обов'язковим їх поверненням, хоча можливо і несвоєчасним, тоді як при шахрайстві винний прагне безплатно обернути чуже майна на свою користь або користь інших осіб.

Список використаних джерел:

1. Бондар С.В. Розв'язання проблем протидії шахрайству з фінансовими ресурсами у банківській сфері / С.В. Бондар, С.С. Чернявський // *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. - 2012. - № 1(3). - С. 84-93.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Бурдонова Олена Юріївна, викладач кафедри гуманітарних дисциплін Університету економіки та управління

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник Кримського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ *Буткевич С.А.*

Нині питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму перебувають у центрі підвищеної уваги науковців і практиків, адже розв'язання цієї проблеми сприятиме становленню і розвитку України як демократичної, правової держави. Здебільше, ця увага проявляється у наділенні певними повноваженнями суб'єктів первинного фінансового моніторингу при виконанні відповідних дій і заходів у цій сфері.

Проблемам здійснення фінансового моніторингу приділено багато уваги, зокрема у працях таких українських дослідників, як О. Бандурка, С. Буткевич, О. Користін, О. Пойзнер, С. Симв'ян тощо. Однак, на наш погляд, питання щодо організації діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу потребують особливої уваги та самостійного дослідження.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (далі - Закон) встановлено вичерпний перелік суб'єктів первинного фінансового моніторингу, їх права та обов'язки, якими вони наділені при здійсненні своїх повноважень у питаннях запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму [1]. Відповідно до цього Закону, суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні стати на облік у Спеціально уповноваженого органу як суб'єкти первинного фінансового моніторингу та у разі припинення своєї

діяльності повідомити про це Спеціально уповноважений орган у визначеному Національним банком України для банків та Кабінетом Міністрів України для інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу порядку. Також суб'єкти первинного фінансового моніторингу мають забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, до початку, у процесі, в день виникнення підозр, після їх проведення або при спробі їх проведення чи після відмови клієнта від їх проведення [1].

Найбільш активними у системі звітування, в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу, є банківські установи, які надсилають основну частину повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Зазвичай ця частка становить майже 97 % від загальної кількості повідомлень про фінансові операції [2]. Звідси можна простежити негативне явище стосовно інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу - небанківських установ. Від них надходить лише 3 % повідомлень. На нашу думку, це є певним показником неналежної якості нагляду з боку органів, що контролюють діяльність цих суб'єктів первинного фінансового моніторингу, або відсутності достатньої обізнаності про фінансові операції, які можуть бути